

NORGES HØYESTERETT

Den 22. mai 2018 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Bårdsen, Bergh og Høgetveit Berg i

HR-2018-941-U, (sak nr. 18-056634STR-HRET),

A (advokat Gisle Loso)

mot

Påtalemyndigheten

avsagt slik

DOM :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens dom i sak om etterfølgende alkoholnyttelse.
- (2) A, født 00.00.1961, ble ved Finnmark politidistrikts tiltalebeslutning 1. juni 2017 satt under tiltale for overtredelse av:

"Vegtrafikkloven § 31 første ledd jf. sjettede ledd jf. § 22 femte ledd
for å ha nydt alkohol eller inntatt annet berusende eller bedøvende middel i de første seks timene etter at han var ferdig med kjøringen, når han forstod at det kunne bli politietterforskning på grunn av kjøringen eller har utvist grov uaktsomhet i så måte

Grunnlag:
Tirsdag 22. november 2016 ca. 1 km sørøst for X i Y inntok han alkohol etter å ha kjørt snøscooter, til tross for at han forstod at kjøringen kunne medføre politietterforskning eller utviste grov uaktsomhet i så måte. Like før alkoholinntaket hadde han hatt en ulykke med snøscooteren. Blodprøve tatt av ham viste en alkoholkonsentrasjon på 0,86 promille."

- (3) Alta tingrett avsa 22. november 2017 dom med slik domsslutning:
"A, født 00.00.1961, frifinnes."
- (4) Påtalemyndigheten anket over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet.
- (5) Hålogaland lagmannsrett avsa 28. februar 2018 dom med slik domsslutning:

- "1. A, født 00.00.1961, dømmes for overtredelse av vegtrafikkloven § 31 første ledd, jf. sjette ledd, jf. § 22 femte ledd, til fengsel i 14 – fjorten – dager og bot på 25 000 – tjuefemtusen – kroner subsidiært fengsel i 15 – femten – dager. Fullbyrdelsen av fengselsstraffen utsettes med en prøvetid på 2 – to – år, jf. straffeloven § 34.
2. A idømmes tap av førerett for førerkortpliktig motorvogn for et tidsrom av 11 – elleve – måneder fra dommen er rettskraftig. Til fradrag går den periode som føreretten har vært midlertidig tilbakekalt. For gjenerverv av føreretten kreves det avlagt ny praktisk førerprøve."

(6) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder lagmannsrettens lovanvendelse og saksbehandling. Det anføres at lagmannsretten har tolket vegtrafikkloven § 22 femte ledd for strengt. Det anføres også at lagmannsrettens begrunnelse for domfellelsen er for knapp.

(7) A har nedlagt slik påstand:

"A, f. 00.00.1961 frifinnes.

Subsidiært: Hålogaland lagmannsretts dom oppheves."

(8) Påtalemyndigheten gjør gjeldende at lagmannsrettens lovanvendelse er korrekt og at domsgrunnene er tilstrekkelige. Anken foreslås nektet fremmet.

(9) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at A ble frifunnet i tingretten, men domfelt i lagmannsretten. Samtykke til anken kan derfor bare nektes dersom Høyesteretts ankeutvalg enstemmig finner det klart at anken ikke kan føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. Beslutningen om ikke å gi samtykke må begrunnes, jf. § 323 andre ledd andre punktum.

(10) Lagmannsretten har begrunnet domfellelsen for etterfølgende alkoholnyttelse på følgende måte:

"A er reindriftsutøver, og var tirsdag 22. november 2016 ute for å gjete reinflokken sin med bruk av snøskuter. Han var alene og kjørte uten slede. På ettermiddagen, om lag kl. 1500-1530, kjørte han i tilnærmet gangfart opp en skråning ca. 1 km sørøst fra X i Y. A satt med begge beina på en side av skuteren samtidig som han fulgte med og han hadde sin oppmerksomhet rettet mot reinflokken. A fikk ikke med seg at han kjørte på en større gressstue, og klarte ikke å forhindre skuteren i å velte slik at han selv havnet med føttene klemt fast under skuteren. Gjentatte forsøk på å velte bort skuteren var nytteløse. Skuteren veier 245 kg, men lå ikke slik til at han fikk store smerter i beina. Imidlertid rant det mye bensin ut av skuteren som trakk gjennom klærne på underkroppen til A.

Etter å ha prøvd å komme seg løs og brukt krefter på det, merket A sterke smerter i brystet. A har problemer med hjertet og bruker medisiner mot det. Han hadde tatt medisin denne dagen. Ifølge As egen forklaring fikk han panikk da han fikk vondt i brystet, og trodde at hans siste time var kommet. Han tok derfor etter ryggsekken sin, hentet fram ei lerke med vodka brennevin (av normal styrke) og drakk noe mindre enn halve lerka. Etter eget utsagn ønsket han ikke å dø med smerter. Etter en stund roet han seg, og kom på at han kunne ringe etter hjelp. Han hadde hatt tilgang på mobiltelefonen hele tiden.

Redningscentralen varslet kl. 1627 politiet om at tiltalte var klemt fast under en skuter, og at han hadde ligget slik i om lag en time. Redningshelikopteret var på stedet kl. 1706, og kl. 1715 ble skuteren løftet av A. Han ble deretter brakt til Hammerfest sykehus. A ble undersøkt for eventuelle skader og var på sykehuset til dagen etter. Det ble ikke avdekket noen skader på tiltalte. I ettertid fortalte A i avhør til politiet at han fikk et stort merke på den ene foten med frostskaade. Skuteren ble ikke påført noen materielle skader.

Politiet rekvirerte blodprøve av A mens han var på sykehuset. Blodprøvene tatt kl. 1954 og 2025 viste en alkoholkonsentrasjon i blodet på henholdsvis 0,86 og 0,78 promille, forenlig med tiltaltes forklaring om alkoholinntak. Det ble også påvist aceton og isopropanol i blodet. Tiltalte forklarte at det måtte stamme fra bensinen som trakk gjennom klærne hans; dette fordi han brukte rødsprit og isopropanol som tilsetninger i bensinen på skutereren.

Lagmannsretten har i sin bevisbedømmelse støttet seg på tiltaltes forklaring og framlagte dokumenter.

Vegtrafikkloven § 22 femte ledd lyder som følger:

Fører av motorvogn må ikke nyte alkohol eller ta annet berusende eller bedøvende middel i de første seks timene etter at han er ferdig med kjøringen, når han forstår at det kan bli politietterforskning på grunn av kjøringen eller utviser grov uaktsomhet i så måte. [...]

Lagmannsretten finner at alle objektive vilkår for straff er oppfylt. Forsvarer reiste spørsmål ved om tiltalte var 'ferdig med kjøringen' all den tid reingjetingen uten kjøreuhellet ville ha fortsatt. Lagmannsretten kan ikke se at det er avgjørende. Lagmannsretten viser til at tiltalte, på det tidspunkt han nøy alkohol, lå fastklemt under en skuter og allerede hadde gjort det over et tidsrom, og at det var nødvendig med hjelp fra andre for å komme seg fri.

Det avgjørende for om tiltalte kan dømmes etter tiltalen, er de subjektive vilkår for straff; forstod tiltalte at det kunne bli politietterforskning på grunn av kjøringen, eller utviste han grov uaktsomhet i så måte? Før ikrafttredelsen av straffeloven 2005 var formuleringen i loven noe annerledes; det avgjørende var da om vedkommende 'forstår eller må forstå ...', i praksis forstått som et krav om kvalifisert uaktsomhet. Praksis forut for lovendringen vil likevel ha betydning.

Lagmannsretten har ikke funnet det bevist at tiltalte forstod at det kunne bli politietterforskning på grunn av kjøringen. Spørsmålet er om han har opptrådt grovt uaktsomt i så måte.

Uaktsomheten gjelder det forhold at det 'kan' bli politietterforskning. Det er tilstrekkelig at det objektivt sett foreligger en mulighet for politietterforskning. Det kreves ikke sannsynlighet eller sannsynlighetsovervekt for dette, og det kreves heller ikke at det rent faktisk ble satt i gang etterforskning. Det vises til LA-2010-54364 med henvisninger. Årsaken til at det settes i gang etterforskning er likegyldig, så lenge det har sammenheng med kjøringen.

Ved vurderingen av aktsomheten må det tas utgangspunkt i de ytre omstendigheter rundt kjøringen, og det må foretas en helhetsvurdering av de foreliggende omstendigheter.

Lagmannsretten er enstemmig kommet til at tiltalte opptrådte grovt uaktsomt med tanke på muligheten for politietterforskning. Lagmannsretten viser til at tiltalte var fullt klar over at han hadde havnet fastklemt under sin egen skuter, og befant seg en alvorlig situasjon der han lå ute i kaldt vær med underklærne gjennomtrukket av bensin. Det var ingen ytre omstendigheter rundt forholdene på stedet som tilsa at veltefaren var nevneverdig forhøyet, og tiltalte var også selv oppmerksom på at årsaken til hendelsen lå i at han ikke hadde vært tilstrekkelig oppmerksom på terrenget han kjørte i. Lagmannsretten finner det bevist utover rimelig tvil at tiltalte – før han drakk alkohol – var klar over at han ikke ville greie å komme seg løs selv, og at det i en slik situasjon måtte framstå som nærliggende at det kunne bli politietterforskning.

Lagmannsretten er etter dette kommet til at tiltalte skal dømmes for overtredelse av vegtrafikkloven § 31 første ledd, jf. sjette ledd, jf. 22 femte ledd."

- (11) Det fremgår av dette at lagmannsretten har tatt de riktige rettslige utgangspunktene.

- (12) Høyesteretts ankeutvalg understreker at det er avgjørende etter vegtrafikkloven § 22 femte ledd at "det kan bli politietterforskning på grunn av kjøringen". At A drakk brennevin mens han lå fastklemt under snøscooteren etter velten, og dermed risikerte å bli etterforsket for å ha gjort seg skyldig i å ha kjørt med promille før uhellet skjedde, er ikke i selv tilstrekkelig, jf. Rt-1978-1098, sml. også Rt-1980-695. Grunnlaget for etterforskningen må stå i nær tilknytning til selve den forutgående kjøringen. I saken her vil vurderingen altså knytte seg til muligheten for at politiet ville komme til å etterforske selve scooterverelten, basert på situasjonen slik den forelå før A startet å drikke.
- (13) Høyesteretts ankeutvalg peker på at ved uhell i den ordinære trafikken vil det nok lett være slik at det ligger nærmest i dagen at forholdet vil kunne komme til politiets kunnskap, og at etterforskning er en reell mulighet. Men heller ikke da er det noen automatikk i at dette straffebudet får anvendelse. Utvalget viser til Rt-1962-581 og Rt-1980-695, som begge illustrerer at det skal foretas en konkret vurdering. I saken her er det ikke tale om noe trafikkuhell i tradisjonell forstand, men en snøscooterverelt langt fra folk, uten personskaade.
- (14) Lagmannsretten har i sin dom ikke tatt stilling til hvor nærliggende det var for A – før han startet å drikke – at politiet overhodet ville få kjennskap til velten. Lagmannsretten har heller ikke tatt stilling til hva det var ved velten som eventuelt tilsa at politiet, om de ble kjent med forholdet, ville finne grunn til å etterforske. At A nok uansett ville måtte ha hjelp av noen for å komme løs og få snudd scooteren, er i så måte ikke avgjørende, se Rt-1980-695.
- (15) Det utvalget her har pekt på, er i seg selv mangler ved lagmannsrettens begrunnelse. Disse manglene medfører i neste omgang at lagmannsrettens konklusjon med hensyn til at A har opptrådt grovt uaktsomt for så vidt gjelder muligheten for etterforskning, blir hengende i luften.
- (16) Høyesteretts ankeutvalg finner det på denne bakgrunn enstemmig klart at lagmannsrettens dom må oppheves, jf. straffeprosessloven § 323 tredje ledd bokstav a.

SLUTNING :

Lagmannsrettens dom oppheves.

Espen Bergh
(sign.)

Arnfinn Bårdsen
(sign.)

Borgar Høgetveit Berg
(sign.)

Riktig utskrift: